

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 6 Ιουνίου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομάτη και Βασιλική Πέππα, Σύμβουλοι, Ιωάννης Καλακίκος και Αικατερίνη Σπηλιοπούλου (εισηγήτρια), Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Επιτροπεύων Πάρεδρος της Επικρατείας Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα τη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας, η οποία κωλύεται.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 24.10.2017 έφεση (Α.Β.Δ. Ελ. Συν. ...) του ... του ..., κατοίκου Πατρών (οδός ..., Τ.Κ. ...), ο οποίος παραστάθηκε δια της πληρεξούσιας δικηγόρου του Αθηνάς Πετρόγλου (ΔΣΑ/14096).

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου, και

κατά α) της ... πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία, απορριφθέντος του αιτήματος του εκκαλούντος να του κανονισθεί σύνταξη, ως εκ της αμετάκλητης

ποινικής καταδίκης αυτού για το αδίκημα της δωροδοκίας, η σύνταξή του μεταβιβάσθηκε στη σύζυγό του, ... και β) της ... του ...

Η σύζυγος του εκκαλούντος ... δεν παραστάθηκε.

Το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα (οδός Αγίου Κωνσταντίνου 8), και εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο του εκκαλούντος, η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του Ε.Φ.Κ.Α., ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης.

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο της Επικρατείας, ο οποίος πρότεινε την παραδοχή της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα,

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

I. Με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 6.6.2019 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ο εκκαλών ζητεί την ακύρωση της ... πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την οποία, απορριφθέντος του αιτήματος του εκκαλούντος να του κανονισθεί σύνταξη, ως εκ της αμετάκλητης ποινικής καταδίκης αυτού για το αδίκημα της δωροδοκίας, η σύνταξή του μεταβιβάσθηκε στη σύζυγό του, ..., σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, επιδιώκει δε να κανονιστεί στον ίδιο σύνταξη, η οποία θα οριστεί πληρωτέα από την επομένη της ημερομηνίας τερματισμού της συντάξιμης υπηρεσίας του, ήτοι από 23.7.2015. Η υπό κρίση έφεση, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το ήδη δεσμευμένο ... ηλεκτρονικό παράβολο), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και νομότυπα και είναι συνεπώς τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί ως προς τη νομική και ουσιαστική της βασιμότητα, παρά την απουσία της καθ' ης η έφεση, ..., στην οποία έχει κοινοποιηθεί αντίγραφο της υπό κρίση έφεσης (βλ. την από 8.11.2017 έκθεση της δικαστικής

επιμελήτριας στο Εφετείο ... με έδρα το Πρωτοδικείο Πατρών ...) και η οποία κλητεύθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα για να παραστεί στη συζήτηση της υπόθεσης (βλ. την από 21.5.2019 έκθεση του δημοτικού υπαλλήλου του Δήμου Πατρέων ... για την επίδοση της προς αυτήν απευθυνόμενης κλήσης).

II. A. Η απορρέουσα από την έννοια του κράτους δικαίου (άρθρα 1 παρ. 3 και 4, 25, 26, 87, 93, 94 και 95 του Συντάγματος) και προβλεπόμενη πλέον ρητώς στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη, όταν θεσπίζει δυσμενές μέτρο σε βάρος κατηγορίας προσώπων, που συνεπάγεται την εξαίρεσή τους από έναν ευμενή γενικότερο κανόνα δικαίου, να χρησιμοποιεί αντικειμενικά κριτήρια που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, τα δε επαχθή αυτά μέτρα πρέπει να είναι μόνον τα αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να τελούν σε άμεση συνάφεια όχι μόνο προς αυτόν τούτον το συγκεκριμένο σκοπό, αλλά και προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, δηλαδή, τα επιβαλλόμενα, με βάση τα προαναφερόμενα κριτήρια, μέτρα να είναι το μεν κατάλληλα, ώστε να επιφέρουν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, το δε απολύτως αναγκαία, με την έννοια ότι, για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού, δεν ήταν δυνατή η επιλογή ενός άλλου εξίσου αποτελεσματικού, αλλά λιγότερο επαχθούς μέτρου. Διαφορετικά, εάν το θεσπιζόμενο μέτρο είναι τέτοιας έντασης και διάρκειας που υπερακοντίζει καταδήλως τον επιδιωκώμενο σκοπό, συνεπαγόμενο μειονεκτήματα δυσανάλογα προς τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την εξυπηρέτηση του δημόσιου αυτού σκοπού, αντίκειται στην ως άνω αρχή, με συνέπεια η διάταξη που το προβλέπει να τυγχάνει ανίσχυρη και μη εφαρμοστέα (βλ. Ελ. Συν. Ολομ. 440/2012, 2797/2011, 44/2009, 1277/2007, 2287/2005, κ.λπ.).

B. Στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε, μαζί με τη Σύμβαση, με το ν.δ. 53/1974 (Α΄ 256) και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, αυξημένη έναντι των κοινών νόμων ισχύ, ορίζεται ότι: «Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού, ειμή δια λόγους δημοσίας ωφέλειας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους». Με τη διάταξη αυτή, θεσπίζεται γενικός κανόνας, με τον οποίον κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, που μπορεί να τη στερηθεί μόνο για λόγους

δημόσιας ωφέλειας. Στην έννοια δε της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως», καθώς και οι απαιτήσεις από έννομες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφ' όσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά. Τέτοιες είναι και οι απαιτήσεις για σύνταξη και κοινωνικοασφαλιστικές εν γένει παροχές, καθόσον η θέση σε ισχύ νομοθεσίας που, με τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, προβλέπει την αυτόματη καταβολή μίας κοινωνικής παροχής - ανεξαρτήτως του εάν η χορήγησή της εξαρτάται ή όχι από την προηγούμενη επιβολή εισφορών - δημιουργεί περιουσιακό συμφέρον, το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, για όσους πληρούν τις προϋποθέσεις που η νομοθεσία αυτή θέτει (βλ. ΕΔΔΑ αποφάσεις της 6.11.2008, Κοκκίνης κατά Ελλάδος, και της 4.12.2008, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδος, Ε.Σ. Ολομ. 984/2010 κ.ά.). Και ναι μεν το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου δεν εγγυάται δικαίωμα σε σύνταξη ορισμένου ποσού, η κατάργηση, όμως, με νομοθετική ρύθμιση, της συνταξιοδοτικής αξίωσης του δημοσίου υπαλλήλου, που πληροί τις νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις, συνιστά επέμβαση στην περιουσία του, η οποία επιτρέπεται μόνον για την ικανοποίηση πραγματικού δημοσίου συμφέροντος και υπό τον όρο τήρησης δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του συμφέροντος αυτού και της προστασίας του σχετικού ατομικού δικαιώματος (βλ. ΕΔΔΑ αποφάσεις της 3.3.2011, Klein κατά Αυστρίας, της 2.2.2010, Aizpurua Ortiz κ.ά. κατά Ισπανίας, της 8.12.2009, Wiczorek κατά Πολωνίας κ.ά.).

Γ. Ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, όριζε στο άρθρο 62 ότι: «Το δικαίωμα σύνταξης χάνεται στις παρακάτω περιπτώσεις: α) (...) β) Αν ο δικαιούχος καταδικαστεί αμετάκλητα, είτε όταν ήταν στην ενέργεια είτε ως συνταξιούχος (...) σε φυλάκιση για δωροδοκία ή δωροληψία, εφόσον τα αδικήματα αυτά στρέφονται κατά του Δημοσίου ή κατά νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (...) Αν παρασχεθεί χάρη με άρση των συνεπειών ή επέλθει δικαστική αποκατάσταση το δικαίωμα αποκτάται πάλι (...)» και στην παρ. 1 του άρθρου 64 ότι: «Η σύζυγος και τα τέκνα αυτού που καταδικάστηκε (...) δικαιούνται με τους όρους αυτού του Κώδικα τη σύνταξη που τους ανήκει σαν αυτός που καταδικάστηκε να είχε πεθάνει». Με την προμνησθείσα διάταξη του άρθρου 62 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, που έχει τεθεί προς το σκοπό της προστασίας της περιουσίας του

Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, της εύρυθμης λειτουργίας της Διοίκησης και της αξιοπιστίας και ακεραιότητας της δημόσιας υπηρεσίας, προβλέπεται η ολική έκπτωση από το δικαίωμα σε σύνταξη όσων υπαλλήλων καταδικάστηκαν αμετάκλητα, είτε όταν ήταν στην ενέργεια, είτε ως συνταξιούχοι, μεταξύ άλλων, σε φυλάκιση για δωροδοκία σε βάρος του Δημοσίου ή ν.π.δ.δ.. Η θεσπιζόμενη, ωστόσο, με τη διάταξη αυτή, εξαίρεση της συγκεκριμένης κατηγορίας υπαλλήλων από το γενικό κανόνα ότι όλοι οι υπάλληλοι του Δημοσίου δικαιούνται σύνταξη, εφ' όσον πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις, βασίζεται σε κριτήριο που δεν συναρτάται με το αντικείμενο της ρύθμισης, καθόσον η ποινικώς κολάσιμη συμπεριφορά του υπαλλήλου τελεί μεν σε άμεση σχέση με την υπηρεσιακή κατάστασή του, ενόσω ήταν στην ενέργεια, και μπορεί να οδηγήσει, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, στη λύση της υπαλληλικής του σχέσης, όχι, όμως, και με το δικαίωμά του σε σύνταξη. Πέραν αυτού, η οριστική και πλήρης αποστέρηση της σύνταξης και, μάλιστα, όχι μόνον αυτοδικαίως, αλλά και ανεξαρτήτως του εάν μέρος της αντιστοιχεί σε καταβληθείσες από τον υπάλληλο εισφορές, συνεπαγόμενη, περαιτέρω, την απώλεια και κάθε κοινωνικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλισης υγείας, αποτελεί μέτρο εξαιρετικώς επαχθές, που ακολουθεί τον υπάλληλο μέχρι το πέρας του βίου του και θέτει σε κίνδυνο την ίδια τη διαβίωσή του, σε μία ηλικία που η δυνατότητα αναπλήρωσης της σύνταξής του, με άλλους πόρους, καθίσταται, εάν όχι αδύνατη, πάντως ιδιαίτερος δυσχερής, επαγόμενο, ως κύρωση, αποτελέσματα που υπερβαίνουν κατά πολύ χρονικά την ποινή που επιβλήθηκε στον υπάλληλο, με συνέπεια την προσβολή και της προστατευόμενης από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του. Πρόκειται, επομένως, για μέτρο που καταδήλως υπερακοντίζει τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό, τα προφανή δε αυτά μειονεκτήματά του δεν αντισταθμίζονται από τη μεταβίβαση της σύνταξης του υπαλλήλου στην οικογένειά του, αφενός διότι η μεταβίβαση αυτή αφορά μόνον (7/10) της δικαιούμενης σύνταξης, αφετέρου επειδή τίποτε δεν εγγυάται ότι η οικογενειακή κατάσταση του υπαλλήλου θα συνεχιστεί ως έχει, χωρίς μεταβολές, και στο μέλλον. Κατ' ακολουθίαν, η ρύθμιση της περ. β' του άρθρου 62 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας και το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη και μη εφαρμοστέα (βλ. ΕΔΔΑ απόφαση της 22.10.2009, Αποστολάκης κατά Ελλάδος, Ελ. Συν. Ολομ. 2248, 980, 485, 480/2016, 6456/2015, 2359, 2254, 1817, 477/2014, II Τμ. 926, 496/2019, 1197, 103, 102/2018, κ.λπ.).

III. Α. Ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων ορίζει, στο άρθρο 1 παρ. 1, ότι: «1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο: α) Αν απομακρυνθεί με οποιονδήποτε τρόπο από την υπηρεσία και έχει εικοσιπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία (...), στο άρθρο 56, όπως αυτό ίσχυε πριν από την αντικατάσταση της παραγράφου 1, από 1.1.2011, με το άρθρο 6 παρ. 2 β' του ν. 3865/2010 (Α' 120/21.7.2010), ότι: «1. Για την καταβολή της σύνταξης των υπαλλήλων, που υπάγονται στην συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, θεσπίζεται ηλικία συνταξιοδότησης, η οποία ορίζεται ως εξής: α) Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μέχρι 31η Δεκεμβρίου 1997 (...) β) Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 1998 και μετά, καθώς και για όσους προσλήφθηκαν για πρώτη φορά στο Δημόσιο από 1ης Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992, το πεντηκοστό (50ο) έτος της ηλικίας συμπληρωμένο, για μητέρες που έχουν ανήλικα (...) παιδιά, (...) το πεντηκοστό όγδοο (58ο) έτος συμπληρωμένο για τις λοιπές γυναίκες και το εξηκοστό (60ο) έτος της ηλικίας συμπληρωμένο προκειμένου για τους άνδρες. Το κατά το προηγούμενο εδάφιο πεντηκοστό όγδοο (58ο) έτος ηλικίας των γυναικών και το εξηκοστό (60ο) έτος ηλικίας των ανδρών αυξάνεται από 1ης Ιανουαρίου 1998 και μετά κατά ένα εξάμηνο για κάθε ημερολογιακό έτος μέχρι τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ου) έτους για τις γυναίκες και του εξηκοστού πέμπτου (65ου) έτους για τους άνδρες, ο δε υπάλληλος θα ακολουθεί το όριο ηλικίας, που ισχύει κατά το χρόνο, που θεμελιώνει το δικαίωμα σύνταξης. (...) 2. α. Η καταβολή της σύνταξης των πολιτικών υπαλλήλων της προηγούμενης παραγράφου, οι οποίοι αποχωρούν από την υπηρεσία λόγω παραίτησης ή για άλλους λόγους πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας συνταξιοδότησης, αναστέλλεται μέχρι τη συμπλήρωση της ηλικίας αυτής. Μετά τη λήξη της αναστολής αρχίζει η καταβολή της σύνταξης, αναπροσαρμοσμένης με όλες τις αυξήσεις που έχουν χορηγηθεί μέχρι την έναρξη της καταβολής της (...) 5. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων η πληρωμή της σύνταξης αρχίζει από την επομένη της απομάκρυνσης του υπαλλήλου ή του στρατιωτικού από την υπηρεσία ή (...) από την επομένη λήξης των τυχόν κατά το επόμενο άρθρο τρίμηνων αποδοχών». Εξάλλου, η παρ. 11 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 προβλέπει ότι «Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 9 του άρθρου αυτού δεν έχουν εφαρμογή για όσα από τα πρόσωπα που αναφέρονται σε αυτές θα έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010, σύμφωνα με τις οικείες

διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παραγράφου 10. Για τα πρόσωπα αυτά εξακολουθούν να ισχύουν όσα προβλέπονται από τις αντικαθιστώμενες ή καταργούμενες διατάξεις, κατά περίπτωση, τόσο για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης όσο και για τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, καθώς και για τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης τους.(...)).».

B. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται ότι, για τους άνδρες υπαλλήλους που προσλήφθηκαν για πρώτη φορά από 1^{ης} Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992 ή θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1^{ης} Ιανουαρίου 1998 και σε κάθε περίπτωση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, ως ηλικία συνταξιοδότησης θεσπίζεται το 60^ο έτος της ηλικίας τους, αυξανόμενο από την ημερομηνία αυτή (δηλαδή από 1^{ης} Ιανουαρίου 1998) και μετά κατά ένα εξάμηνο για κάθε ημερολογιακό έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 65^{ου} έτους της ηλικίας τους. Αντίθετα, για τις γυναίκες υπαλλήλους ο συνταξιοδοτικός νομοθέτης επιφυλάσσει ευνοϊκότερη μεταχείριση και, ειδικότερα, για μεν τις μητέρες υπαλλήλους που έχουν ανήλικα τέκνα θεσπίζει ως όριο ηλικίας το 50^ο έτος της ηλικίας τους, χωρίς οποιαδήποτε προσαύξηση, για δε τις λοιπές γυναίκες το 58^ο έτος της ηλικίας τους, αυξανόμενο, κατά τα ανωτέρω οριζόμενα για τους άνδρες, μέχρι τη συμπλήρωση του 60^{ου} έτους της ηλικίας τους. Όπως ήδη παγίως έχει κριθεί, η διαφορετική αυτή συνταξιοδοτική μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών και, μάλιστα, τόσο αυτών που τελούν σε ειδικές συνθήκες (μητέρων με ανήλικα παιδιά), όσο και των λοιπών που δεν τελούν σε τέτοιες συνθήκες, συνιστά δυσμενή διάκριση των πρώτων έναντι των δεύτερων με μόνο κριτήριο το φύλο τους, που δεν δικαιολογείται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος ή από λόγους που ανάγονται στην ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας των γυναικών σε θέματα μητρότητας, γάμου και οικογένειας ή σε καθαρά βιολογικές διαφορές που επιβάλλουν τη λήψη ιδιαίτερων μέτρων υπέρ αυτών. Και τούτο διότι, κατά το μέρος που με τις συνταξιοδοτικές αυτές ρυθμίσεις σκοπείται η προστασία της οικογένειας και των παιδιών, δεν επιτρέπεται η διαφορετική μεταχείριση των δύο φύλων, δοθέντος ότι και οι δύο γονείς έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις και τα ίδια βάρη στο πλαίσιο της ανατροφής των τέκνων τους, αλλά και της λειτουργίας και της ενότητας της οικογένειας. Η θέσπιση, άλλωστε, διαφορετικής ηλικίας συνταξιοδότησης με βάση το φύλο, ούτε από καθαρά βιολογικές διαφορές μεταξύ τους δικαιολογείται, αφού δεν συναρτάται με διαφορετικό προσδόκιμο ζωής, ούτε θετικό μέτρο συνιστά για την προώθηση της

ισότητας μεταξύ των δύο φύλων και την άρση τυχόν υφιστάμενων ανισοτήτων σε βάρος των γυναικών, αφού, με τον τρόπο αυτό, δεν διευκολύνονται οι γυναίκες στη συνέχιση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, ούτε αποκαθίστανται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία, αλλά απλώς τίθενται σε ευνοϊκότερη θέση έναντι του άλλου φύλου με το να μπορούν να συνταξιοδοτηθούν σε μικρότερη ηλικία σε σχέση με τους άνδρες. Επομένως, οι ως άνω συνταξιοδοτικές διατάξεις, με τις οποίες θεσπίζεται μικρότερο όριο ηλικίας για τη συνταξιοδότηση των γυναικών, αντίκεινται στη συνταγματική αρχή της ισότητας και πρέπει, προς αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων, να τύχουν εφαρμογής και στους άνδρες υπαλλήλους (βλ. Ολομ. Ε.Σ. 3434, 44/2009). Οι ίδιες διατάξεις είναι, όμως, αντίθετες και στο άρθρο 141 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνέπεια να πρέπει, για λόγους τήρησης των επιταγών του άρθρου αυτού για την ίση μεταχείριση των δύο φύλων για όσο χρονικό διάστημα διατηρείται σε ισχύ η δυσμενής αυτή διάκριση σε βάρος των ανδρών, ως δικαιολογούμενη κατά την αντίληψη του εθνικού νομοθέτη από κοινωνικούς λόγους, να επεκταθούν και στους άνδρες υπαλλήλους οι ευνοϊκότερες ρυθμίσεις που ισχύουν για τις γυναίκες (βλ. Ολ. Ε.Σ. 1807/2014 όπου και μειοψηφία, Δ.Ε.Ε. C-559/07, της 26ης Μαρτίου 2009, Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, ΙΙ Τμ. Ε.Σ. 375/2018, 2183, 2182, 592, 316, 305, 304, 303, 38, 37/2017, 983, 790/2016, 3744/2014, 4993, 2040/2013, 2033/2009, 2828/2011, 827/2010).

IV. Περαιτέρω, ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων ορίζει στο άρθρο 12 παρ. 10 (άρθρο 1 του ν. 1405/1983, όπως αντικ. με το άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 2227/1994) ότι «Επίσης, υπολογίζεται ως συντάξιμος ύστερα από συμπληρωματική εισφορά και προσμετράται στη λοιπή συντάξιμη υπηρεσία του υπαλλήλου, ο χρόνος της προηγούμενης απασχόλησής του σε τομείς έξω από το Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α. και τα άλλα Ν.Π.Δ.Δ. για τον οποίο ήταν ασφαλισμένος σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης (...). Η αναγνώριση του παραπάνω χρόνου μπορεί να γίνει είτε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του υπαλλήλου, είτε μετά την έξοδό του από αυτήν, ύστερα από αίτησή του. Η αναγνώριση γίνεται με πράξη της αρμόδιας διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), η οποία εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 66 του παρόντος (...). Με την πράξη αυτή, που υπόκειται στα ένδικα μέσα που προβλέπονται από το ίδιο άρθρο, καθορίζεται και το ποσό της συμπληρωματικής εισφοράς. (...)» και στο άρθρο 13 παρ. 3 (άρθρο 2 παρ.2 του ν. 1403/1985, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 5 παρ. 3 του ν. 1976/1991) ότι:

«Ο χρόνος που υπολογίζεται σαν συντάξιμος σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 12 δεν προσμετράται πριν ο υπάλληλος θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με βάση την άλλη υπηρεσία του. Κατ' εξαίρεση λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος αν ο υπάλληλος έχει συμπληρώσει το 56ο έτος της ηλικίας του και εικοσαετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, στην οποία δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος αυτός. Αν ο υπάλληλος εξέλθει από την υπηρεσία πριν από τη συμπλήρωση του 56ου έτους της ηλικίας του, η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται με τη συμπλήρωση της ηλικίας αυτής». Με το άρθρο 1 του ν. 1405/1983, με το οποίο προστέθηκε ως άνω η διάταξη της παραγράφου 10 στο άρθρο 12 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, δόθηκε η δυνατότητα, μετά την καταβολή συμπληρωματικής εισφοράς, να αναγνωρισθεί ως συντάξιμη υπηρεσία από το δημόσιο και να προσμετρηθεί στη λοιπή συντάξιμη υπηρεσία του υπαλλήλου ο χρόνος της προηγούμενης απασχόλησής του στον ιδιωτικό τομέα, για τον οποίο ο ίδιος ήταν ασφαλισμένος σε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ασφάλισης. Η εν λόγω αναγνώριση μπορούσε δε να λάβει χώρα, με πράξη της αρμόδιας διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, και κατά τη διάρκεια της ενεργού υπηρεσίας του υπαλλήλου. Σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 του ν. 1405/1983, με την οποία προστέθηκε παράγραφος 3 στο άρθρο 13 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, η αναγνωριζόμενη -βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 1405/1983 μετά από συμπληρωματική εισφορά- υπηρεσία του υπαλλήλου στον ιδιωτικό τομέα υπολογίζεται ως συντάξιμη και προσμετρητέα στη λοιπή συντάξιμη υπηρεσία του εφόσον αυτός θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με βάση την άλλη υπηρεσία. Κατ' εξαίρεση μόνο λαμβάνεται υπόψη και για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ήτοι για τη συμπλήρωση της καταρχήν απαιτούμενης εικοσιπενταετούς υπηρεσίας, εφόσον ο υπάλληλος έχει 20ετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία και συμπληρωμένο το 56ο έτος της ηλικίας του κατά το χρόνο εξόδου από την υπηρεσία, άλλως μόλις συμπληρώσει την ηλικία αυτή (βλ. ΙΙ Τμ. 552/2016, 1328/2014, 233/2001).

V. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο εκκαλών, γεννηθείς στις 2.1.1955, τέως υπάλληλος στο Υπουργείο Οικονομικών, καταδικάστηκε, με την ... απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Πατρών, σε ποινή φυλάκισης ενός έτους για το αδίκημα της δωροδοκίας. Η απόφαση αυτή κατέστη αμετάκλητη με την ... απόφαση του Αρείου Πάγου. Ακολούθως, με την ... απόφαση του Υπουργού Οικονομικών (Γ' ...2015)

διαπιστώθηκε η αυτοδίκαιη έκπτωση του εκκαλούντος από την υπηρεσία λόγω της ποινικής καταδίκης του, από τις 22.7.2015, ημερομηνία δημοσίευσης της ως άνω απόφασης του Αρείου Πάγου. Στη συνέχεια, ο εκκαλών ζήτησε να του κανονισθεί σύνταξη, το αίτημά του, όμως, αυτό απορρίφθηκε με την ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την αιτιολογία ότι, ως εκ της αμετάκλητης καταδίκης του επί δωροδοκία, είχε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 62 περ. β' του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, απωλέσει το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα, ενώ με την ίδια πράξη, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 64 παρ.1 του ως άνω Κώδικα, η σύνταξη μεταβιβάστηκε στη σύζυγό του ..., ορίστηκε δε πληρωτέα από 23.7.2015. Ειδικότερα, η συνολική συντάξιμη υπηρεσία του εκκαλούντος προσδιορίστηκε σε 31-02-27, αφού συνυπολογίστηκαν α) η υπηρεσία τακτικού υπαλλήλου στο Υπουργείο Οικονομικών από έτη 24-01-15 (από 21.2.1984 έως 22.7.2015, αφαιρουμένου του χρονικού διαστήματος από 16.4.2008 έως 21.7.2015, κατά το οποίο ο εκκαλών είχε τεθεί προσωρινά εκτός υπηρεσίας καθώς και το χρονικό διάστημα από 22.4.2008 έως 22.7.2015, κατά το οποίο ο εκκαλών είχε τεθεί σε υποχρεωτική αργία), β) υπηρεσία ημερομίσθιου σε δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα από έτη 00-01-21 (από 19.2.1976 έως 30.4.1976), γ) στρατιωτική υπηρεσία από έτη 01-07-20 (από 27.1.1980 έως 16.9.1981) και δ) χρόνος στον ιδιωτικό τομέα από έτη 05-03-21. Ειδικώς, ο χρόνος απασχόλησής του στον ιδιωτικό τομέα από έτη 05-03-21, κατά τον οποίο ο εκκαλών είχε ασφαλιστεί στο Ι.Κ.Α., από 1.1.1974 έως 20.2.1984 για 1596 ημερομίσθια, είχε αναγνωρισθεί ως συντάξιμος με την ... πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 5 και 6 του ν. 1405/1983, μετά από καταβολή συμπληρωματικής εισφοράς. Ήδη, με την ένδικη έφεση, ο εκκαλών παραπονείται για την απώλεια του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος και την εντεύθεν μεταβίβαση αυτού στη σύζυγό του και ζητεί τον κανονισμό σύνταξης στον ίδιο, υποστηρίζοντας ότι οι επίμαχες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων αντίκεινται στα άρθρα 2 παρ.1, 5, 25 του Συντάγματος, στη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας και στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Περαιτέρω, ο εκκαλών υποστηρίζει ότι συνυπολογιζομένου του χρόνου απασχόλησής του στον ιδιωτικό τομέα, είχε ήδη συμπληρώσει την απαιτούμενη εικοσιπενταετή υπηρεσία και θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα το

έτος 2002, η σύνταξή του πρέπει δε να οριστεί πληρωτέα από 23.7.2015, ήτοι την επομένη της ημερομηνίας εξόδου του από την υπηρεσία.

VI. Με τα δεδομένα αυτά και επειδή, κατά τα γινόμενα δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, η προβλεπόμενη από την περ. β' του άρθρου 62 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων αυτοδίκαιη και οριστική απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του υπαλλήλου, σε περίπτωση αμετάκλητης ποινικής καταδίκης του για τα εκεί αναφερόμενα αδικήματα, συνιστά κύρωση δυσανάλογα επαχθή, μη τελούσα σε σχέση δίκαιης ισορροπίας προς τον επιδιωκόμενο με τη διάταξη αυτή σκοπό δημοσίου συμφέροντος, με συνέπεια την προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος προς απόληψη σύνταξης, το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, μη νομίμως απορρίφθηκε, με την προσβαλλόμενη ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, το αίτημα του εκκαλούντος να του κανονισθεί σύνταξη και ακολούθως μεταβιβάσθηκε αυτή στη σύζυγό του. Περαιτέρω, εφόσον ο εκκαλών συμπληρώνει μέχρι 31.12.2010 υπερεικοσιπενταετή συντάξιμη υπηρεσία με τον συνυπολογισμό ως συντάξιμου α) του χρόνου υπηρεσίας του ως τακτικού υπαλλήλου στο Υπουργείο Οικονομικών από έτη 24-01-25 (από 21.2.1984 έως 15.4.2008, καθόσον από 16.4.2008 έως 21.7.2015 είχε τεθεί εκτός υπηρεσίας ενώ από 22.4.2008 έως 22.7.2015 είχε τεθεί σε υποχρεωτική αργία), β) του χρόνου υπηρεσίας του ως ημερομίσθιου σε δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα από έτη 00-01-21 καθώς και γ) του χρόνου της στρατιωτικής του θητείας από έτη 01-07-20, αυτός θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την ημερομηνία αυτή (31.12.2010) και δικαιούται, συνακόλουθα, σύνταξη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 56 παρ. 1 β' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, όπως αυτό ίσχυε πριν αντικατασταθεί από 1.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 2 β' του ν. 3865/2010 (βλ. και παρ. 11 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010). Ειδικότερα, ο εκκαλών συμπληρώνει εικοσιπενταετή συντάξιμη υπηρεσία και συνεπώς θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2007 (και όχι όπως αβασίμως προβάλλει το έτος 2002, καθόσον η αναγνωρισθείσα -με την ... πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους- βάσει των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 1405/1983 απασχόλησή του στον ιδιωτικό τομέα από έτη 05-03-21 δεν προσμετράται ως θεμελιωτική προτού αυτός θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα βάσει της λοιπής υπηρεσίας του). Συνεπώς, ο εκκαλών υπάγεται στο ηλικιακό όριο των 65 ετών που ίσχυε για τους άνδρες υπαλλήλους που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2007 (πρβλ. Ολομ.

2654/2013). Εντούτοις, πρέπει, κατά τα προαναφερόμενα, να εφαρμοσθεί και στην περίπτωση του εκκαλούντος, προς αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης των δύο φύλων, το 60ο έτος που ισχύει ως απώτατο ηλικιακό συνταξιοδοτικό όριο για τις γυναίκες που τελούν στην ίδια κατάσταση, ήτοι χωρίς ανήλικο τέκνο. Εφόσον δε ο εκκαλών, γεννηθείς στις 22.1.1955, είχε συμπληρώσει το εξηκοστό έτος της ηλικίας του ήδη πριν την ημερομηνία εξόδου του από την υπηρεσία (22.7.2015), δικαιούται να του καταβληθεί η σύνταξή του από την επομένη της ημερομηνίας αυτή, ήτοι από 23.7.2015.

VII. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση, να ακυρωθεί η ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, και να αναπεμφθεί η υπόθεση στην ήδη αρμόδια Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (βλ. άρθρο 395 του ν. 4512/2018, Α' 5 και άρθρο μόνο της υπ' αριθ. ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 «Μεταφορά των αρμοδιοτήτων των συντάξεων του Δημόσιου Τομέα στον ΕΦΚΑ», Β' 55), προκειμένου να κανονίσει στον εκκαλούντα σύνταξη πληρωτέα από 23.7.2015. Τέλος, μετά την παραδοχή της έφεσης, πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στον εκκαλούντα του καταβληθέντος για την άσκηση αυτής παραβόλου (άρθρο 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013, Α' 52/28.2.2013), ενώ το Δικαστήριο κρίνει, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων της υπόθεσης, ότι πρέπει να απαλλαγεί το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του εκκαλούντος (άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το ν.2717/1999, Α' 97, σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ.1225/1981, Α' 304, όπως αντικαταστάθηκε από 4.7.2006 με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν.3472/2006, Α' 135).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει την ... πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Αναπέμπει την υπόθεση στην ήδη αρμόδια Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), προκειμένου να κανονίσει σύνταξη στον εκκαλούντα, πληρωτέα από 23.7.2015.

Διατάσσει την επιστροφή στον εκκαλούντα του καταβληθέντος για την άσκηση της έφεσης παραβόλου.

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τη δικαστική δαπάνη του εκκαλούντος..

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 20 Φεβρουαρίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΛΑΠΑΤΑΣ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 28 Ιουλίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ